

§ 16-17. Безпека в соціальному середовищі

Громадські місця і безпека. Ризики та небезпеки воєнного часу

На цьому уроці ви дізнаєтеся про:

- соціальне середовище та чинники ризику;
- безпеку в громадських місцях;
- особисту безпеку;
- захист від кримінальних небезпек;
- ризики та небезпеки воєнного часу

- Пригадайте, як соціальна складова здоров'я впливає на інші його складов

Будь-яка людина є членом окремої соціальної спільноти. Спільна діяльність людей та єдність способу життя створюють соціальне середовище. У цієї складової середовища життя людини є свої чинники, що позитивно або негативно впливають на рівень її життя та здоров'я.

Соціальне середовище — це все, що так чи інакше стосується найрізноманітніших сфер існування людини й людства — відносини людини та навколишнього середовища, взаємодія між державою та людиною, поведінка й діяльність людей.

Про безпеку в громадських місцях

Громадське місце — це будівля або місцевість, де перебуває багато людей — громада. Магазины, торговельно-розважальні центри, дитячі майданчики, кінотеатри, навчальні й освітньо-виховні заклади, сільські клуби, бібліотеки, парки та сквери, зоопарки — це все громадські місця.

Розгляньте ілюстрації. Пригадайте вивчене в 5 класі та змодельуйте екстремальні ситуації, що можуть виникнути в громадських місцях. Як, на вашу думку, потрібно діяти в таких ситуаціях? Обґрунтуйте відповідь.

Особиста безпека людини — це стан захищеності її життєдіяльності від безпосередніх загроз її життю та здоров'ю. Рівень особистої безпеки залежить насамперед від самої людини: уміння передбачати небезпеки й уникати їх, раціонально діяти в небезпечній ситуації.

Від чого ж залежить безпека людини в громадських місцях? Вона насамперед пов'язана з культурою поведінки. Дотримуючись правил культури поведінки, наприклад у громадському транспорті, парку, навчальному закладі (пригадайте вивчене раніше), людина убезпечить себе, а також не спровокує небезпечні ситуації для людей, які знаходяться поруч.

Захист від кримінальних небезпек

Проте, на жаль, безпека людини залежить не лише від її поведінки, а й від кількості та сили загроз, що існують у суспільстві. Крадіжки, погрози, розбої, шахрайство, викрадення людей, бійки тощо — це небезпеки соціального середовища.

Як уберегти себе від нападу зловмисника? Коли, переглядаючи новини, ви бачите повідомлення про різноманітні кримінальні правопорушення, здається, що це може статися з ким завгодно, але не з вами. Тому, що робити в такій ситуації, ви замислюєтеся лише тоді, коли вже стали жертвою кримінального правопорушення.

Напад і пограбування. Основні предмети, на які «полюють» зловмисники, — це особисті речі: мобільні телефони, сумки, гаманці та ювелірні прикраси. Напад може бути скоєний на вулиці, у під'їзді чи ліфті. Більшість випадків пограбування трапляються у вечірній та нічний час.

Обговоріть подані висловлення ваших однолітків про те, як захистити себе від вуличних грабіжників.
Доповніть їх

- Я уникаю погано освітлених вулиць, скверів, глухих, безлюдних місць, лісопаркових зон, недобудов.
- А я звертаюся з проханням до близьких людей мене зустріти.
- Краще перейти на інший бік вулиці, коли наближається група агресивних людей.
- Іти потрібно назустріч руху транспорту й триматися в такий час ближче до тротуару.
- Щоб злякати нападника, потрібно кричати: «Відійдіть від мене!», «Не чіпляйтеся до мене!» Тоді хтось прийде на допомогу.

Коли бачите, що грабунку вам не уникнути й ви не можете чинити надійного опору злочинцеві, віддайте те, що у вас вимагають. При цьому все-таки зверніть увагу на особливі прикмети злочинців і повідомте про все в поліцію.

Кишенькові крадіжки. Нині кишенькові крадіжки трапляються досить часто. Як правило, крадуть телефони, планшети, гроші — саме за цими речами варто ретельніше стежити.

Де та як діють злодії? У транспорті, на базарах, під час великих заходів злодії непомітно притискаються до жертв, починають нишпорити по пакетах, сумках і кишенях.

Чи можна розпізнати крадіїв? Визначити злодія майже неможливо, адже така людина має звичайну зовнішність. А от звернути увагу, як себе веде підозріла людини, потрібно. Насамперед помітити, що кишеньковий злодій починає порушувати ваш особистий простір (пригадайте вивчене раніше). Злодії відволікають своїх жертв у такий спосіб: вони штовхають людей, іноді можуть вихопити гаманець чи сумочку, коли пасажери заходять у транспорт, і швидко втекти. Руки прикривають одягом, пакетом, щоб не показувати власні дії. Ось чому важливо не втрачати пильність, бути постійно готовими до подібних ситуацій.

Якщо так сталося, що вас обікрали, потрібно заспокоїтися, подумати, де це могло статися. Викличте поліцію. Нині в багатьох місцях установлюють відеокамери, можливо, така камера могла зняти момент, коли сталася крадіжка. Крім цього, зловмисники не часто під час крадіжок надягають рукавички, а їхні відбитки залишаються на вашій сумці і є в базі даних МВС.

Бійка. На жаль, є такі люди, які готові брати участь у бійці за будь-яких обставин. Але фізична сила є не найкращим способом вирішення ситуацій, конфліктів і непорозумінь. Бійки призводять до травмування, каліцтва, а іноді й смерті. І причин, що призводять до бійки, дуже багато: вас штовхнули, роздратували, невдало пожартували тощо. Усі ці проблеми можна вирішити мирно й уникнути участі в цьому ганебному явищі.

Проаналізуйте подані ситуації. Визначте, чи правильно діяли ваші однолітки в кожній із них.

1. Після уроку фізкультури Ілона не знайшла свого наплічника. Вона знала, хто його заховав, бо так неодноразово «жартував» однокласник. Дівчинку переповнювали негативні емоції та почуття. Тоді вона подумки сказала собі: «Якщо я зараз полізу в бійку, то хтось обов'язково постраждає. Я залишуся спокійною і звернуся за допомогою до вчителя».

2. Над успіхами в навчанні Петра неодноразово жартували однокласники й однокласниці, а останнім часом почали так дражнити, що йому хотілося розпочати бійку з кривдниками. Тоді він подумав: «Так, успіхи даються мені важко, але побачимо, хто буде успішним у майбутньому, а хто — ні».

3. Іван випадково штовхнув однокласника, вибачився, але той вибачення не прийняв і провокує бійку. Тоді хлопець сказав: «У мене немає часу на суперечки, я повинен негайно йти на урок».

4. У їдальні Олена купила обід без черги, а коли їй зробила зауваження однокласниця Ірина, вона почала сваритися, залякувати й образати (провокувати бійку). Тоді Ірина, зберігаючи спокій, відповіла: «Якщо ти так поводишся, я не хочу продовжувати цю розмову».

5. Володя по дорозі зі школи додому зустрів двох учнів з іншої школи. Вони почали образати його. Тоді він вирішив проігнорувати їх, розвернувся і пішов у протилежний бік.

Розгляньте схему та змоделюйте ситуацію щодо уникнення бійки за поданим алгоритмом.

Якщо ви опинилися в ситуації, що може призвести до бійки, найкраще намагатися її змінити. При прямій провокації вашою першою реакцією можуть стати відповідні агресивні дії — не допустіть їх. Зробіть паузу, щоб обдумати ситуацію, що склалася, зберігайте спокій. Зробіть глибокий вдих. Сконцентруйтеся на своєму диханні, вдихайте та видихайте повільно. Ваша поведінка буде діяти заспокійливо на тих, хто знаходиться поруч.

Викрадення дітей. Новини по телебаченню вражають повідомленнями про насилля над дітьми (викрадення, зґвалтування), нехтування основними потребами дітей, продаж дітей та торгівлю ними, примусову працю, будь-яку форму рабства тощо.

Викрадачі, щоб заманити дитину, використовують різні способи та методи. Серед найпоширеніших — представляються знайомими батьків і пропонують дитині відвезти її до мами чи тата на роботу або просять допомогти знайти зниклу тваринку — кошеня чи цуценя. В інших випадках дитину просять показати кудись дорогу або пройти кастинг у модельному агентстві або на кіностудії.

Ознайомтеся з правилами, які допоможуть вам і членам вашої родини (меншим братам і сестрам) подбати про особисту безпеку.

- Тікайте від машини у зворотному від її руху напрямку. Поки водій розверне авто, ви вже встигнете відбігти на безпечну відстань.
- Кодова фраза для всієї сім'ї. Пароль, який знатимуть лише члени вашої родини. І якщо станеться ситуація, що вам запропонують поїхати з незнайомцем, незнання кодової фрази має насторожити вас.
- Зберігайте дистанцію. Потрібно стояти від незнайомця на відстані 2-2,5 м. Якщо він наближається, необхідно робити крок назад.
- Голосно кричіть: «Я його не знаю! Він хоче мене забрати!»
- Не заходьте до ліфта з незнайомцями. Необхідно чекати ліфт, стоячи спиною до стіни, щоб бачити всіх, хто до нього підходить. На запрошення зайти до ліфта — спокійно відповісти, що батьки дозволяють їздити в ліфті лише самій/самому або із сусідами. Якщо незнайомиць намагається затягнути вас у ліфт, необхідно кричати, кусатися та битися.

Ознайомтеся з видами шахрайства й змоделюйте ситуацію, як ви будете діяти, щоб ви, ваші знайомі та родичі не стали жертвами шахраїв.

- 1. Інтернет-шахрайства.** Під час купівлі-продажу товарів псевдопродавець пропонує занижену вартість товару, вигідні акції, просить у вас здійснити повну або часткову передплату за товар, а коли гроші перераховані — зникає.
- 2. Телефонні шахрайства.** Псевдобанкіри телефонують і під різними приводами виманюють особисті та персональні дані, а також дані банківських карток начебто для їхнього захисту. Після отримання необхідної інформації злочинці знімають кошти.

Псевдолікарі чи псевдоправоохоронці телефонують родичам і повідомляють, що їхні син, донька чи онука скоїли злочин або потрапили в ДТП, або в тяжкому стані їх доставлено в лікарню. І для уникнення «покарання» чи проведення «термінової операції» в лікарні потрібно заплатити гроші. Після отримання грошей спілкування припиняють.

3. Побутові шахрайства. Під приводом термінового дзвінка незнайомці просять скористатися мобільним телефоном у громадян, після чого зникають; під приводом продажу товарів за зниженими цінами зловмисники отримують передплату й зникають.

Аферисти представляються соціальними працівниками, які пропонують обміняти старі купюри грошей на нові, мотивуючи тим, що старі банкноти будуть не дійсними. Зловмисники представляються працівниками комунальних служб і під приводом надання допомоги або перевірки лічильників проникають до помешкання громадян.

Насамперед повідомте про шахрайство в поліцію.

Під час телефонного шахрайства негайно припиніть розмову, зателефонуйте на контактний номер вашого банку та заблокуйте картку.

Під час інтернет-шахрайства не розголошуйте відомості вашого карткового рахунку; під час купівлі товару користуйтеся послугою «накладений платіж».

Тероризм. Однією із серйозних загроз сучасного суспільства є тероризм. Це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає в цілеспрямованому застосуванні насильства: захоплення заручників, підпали, убивства, залякування населення. Конкретним проявом тероризму є терористичний акт. Майже щодня ми чуємо про здійснення терористичних актів, унаслідок яких гинуть люди. Більшість їх здійснюють із використанням вибухових пристроїв. І це, як правило, саморобні, нестандартні пристрої, які складно відшукати, знешкодити або ліквідувати.

Загроза теракту — завжди несподіванка. Зазвичай злочинці обирають людні місця, щоб жертв було якомога більше. Тож особливу уважність варто проявляти саме в розважальних закладах, супермаркетах, на концертах і мітингах. Також потребують особливої уваги бездоглядні предмети в транспорті чи громадських місцях.

Як можна виявити вибуховий пристрій?

- Припаркований біля будівлі автомобіль, власник якого невідомий або державні номери якого незнайомі мешканцям;
- наявність у знайденому предметі антени або приєднаних до нього дротів;
- звуки, що лунають від предмета (цокання годинника, звукові/світлові сигнали через певний проміжок часу), миготіння індикаторної лампочки;
- наявність джерел живлення на механізмі або поряд із ним (батареї, акумулятори тощо);
- наявність розтяжки дротів або дротів, що тягнуться від механізму на велику відстань.

Подбайте про власну безпеку, не підходьте на близьку відстань (відійдіть на 100 м), покличете на допомогу дорослих і попросіть їх повідомити за телефонами 101, 102 про підозрілий предмет.

<http://surl.li/ovxsp>, запитайте про неї в людей, що знаходяться поряд. Намагайтеся встановити, чия вона або хто міг її залишити, Якщо господаря не встановлено, негайно повідомте про знахідку водія (кондуктора).

Розгляньте подані сюжетні малюнки. Як ви будете діяти в ситуаціях, зображених на них? Обґрунтуйте свою думку.

У разі знаходження підозрілого предмета в під'їзді свого будинку розпитайте сусідів, можливо, він належить їм. Якщо встановити власника неможливо — негайно повідомте про знахідку в поліцію.

Якщо ви знайшли підозрілий предмет у школі, негайно повідомте про це вчителя чи директора.

Ризики та небезпеки воєнного часу

Спілкування з озброєними людьми. Під час спілкування з озброєними людьми — представниками правоохоронних органів, військових формувань, загонів самооборони — не провокуйте конфліктні ситуації, виконуйте їхні розпорядження. Якщо ви бачите озброєних людей та військову техніку, не підходьте до неї, а покиньте місце події.

Під час спілкування з озброєними людьми не сперечайтесь, не провокуйте їх своїми діями та вчинками.

Опануйте себе, не хвилюйтеся, розмовляйте спокійно, дивіться в очі співрозмовнику, не тримайте руки в кишенях.

Утримайтеся від різких рухів, не демонструйте нічого подібного до зброї.

Небезпечно: міни! Міни й інші вибухонебезпечні предмети можуть бути будь-де: у покинутих будинках, на вулицях, дитячих майданчиках, на заміському відкритому просторі: у полях, лісах, водоймах, на узбіччях доріг тощо.

Запам'ятайте, як виглядають офіційні попереджувальні знаки. Вони мають червоний фон із білим символом небезпеки: «Небезпечно — міни!» або «Увага! Міни!».

Офіційні попереджувальні
знаки

Неофіційні попереджувальні знаки. Їх установлюють із підручних матеріалів і предметів. Це можуть бути знаки «Небезпечно — міни!», написані фарбою на фанері, паркані, стіні, а також прикріплені яскраві стрічки, які привертають увагу людей.

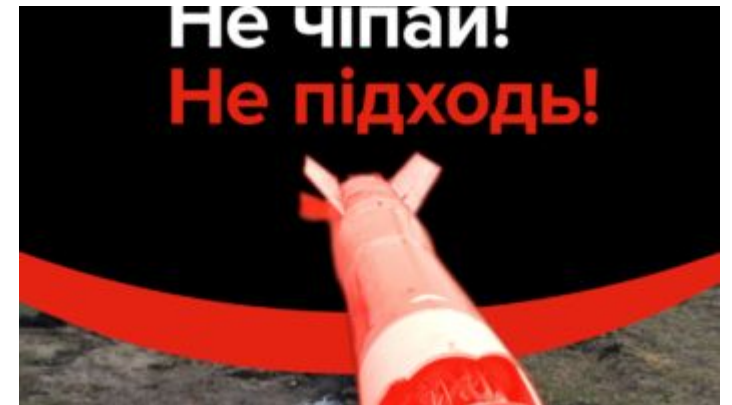
Неофіційні попереджувальні
знаки

Що потрібно робити, якщо ви помітили підозрілий предмет?

- Зупиніться і в жодному разі не доторкайтеся до нього.
- Зберігайте спокій і відійдіть на відстань не менше ніж 100 м.
- Тільки потім телефонуйте 101, 102 або 112.
- Не підпускайте до знахідки нікого, попереджуючи про небезпеку. Дочекайтеся рятувальників.

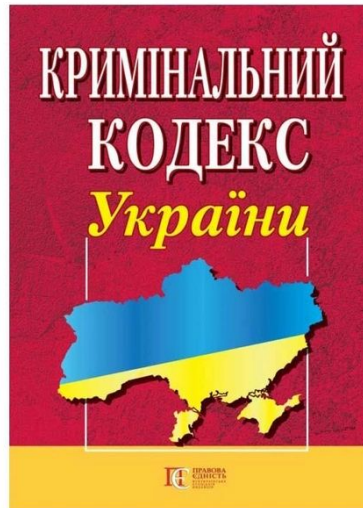

Обережно!
Небезпека
вибуху

Кроки до успіху

Життя людини є найвищою цінністю, яка належить їй від народження, на яку вона має повне право. Це право закріплене різними міжнародними правовими актами, майже всіма конституціями країн світу, а також іншими законами, що охороняють права людини.

У Кримінальному кодексі України передбачено відповідальність за хуліганство, пограбування, напади, шантаж, викрадення людей та інші види злочинів, які загрожують життю та здоров'ю громадян нашої країни.

Що необхідно зробити, щоб захистити свої права, якщо ви стали жертвою кримінального правопорушення? Потрібно негайно, разом із батьками чи близькими людьми повідомити про це в поліцію за телефоном 102 або ж звернутися з письмовою заявою. Назвіть у присутності батьків чи близьких людей правоохоронцям своє прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження, місце свого проживання, номер мобільного телефону (щоб працівники поліції могли зв'язатися з вами) та адресу місця події.

Обов'язково дочекайтеся приїзду працівників поліції та повідомте про все, що ви бачили або що з вами сталося. Якщо ж ви стали свідком кримінального правопорушення, важливо запам'ятати зовнішність зловмисника: одяг, наявність особливих прикмет, дефекти мови тощо. Якщо на місці події є свідки, попросіть їх зачекати разом із вами прибуття працівників поліції. Якщо ж вони не мають можливості залишитися, варто записати їхні повні дані, місце проживання та контактні телефони.

Запитання та завдання

1. Які вам відомі кримінальні небезпеки та як захиститися від них?
2. Що робити, якщо ви помітили підозрілий предмет?
3. Як потрібно діяти, щоб захистити свої права, якщо ви стали жертвою кримінального правопорушення?

Разом із батьками та близькими людьми обговоріть, які кримінальні небезпеки вам можуть загрозувати в громадських місцях.

Обговоріть, які кримінальні небезпеки траплялися у вашій громаді протягом останнього часу. Які їхні наслідки?

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Джерела:

<http://surl.li/otnim>

<http://surl.li/oufmw>

<http://surl.li/oufpc>

<http://surl.li/oufzy>

<http://surl.li/ovxod>

<http://surl.li/owaan>

<http://surl.li/otolb>

<http://surl.li/oufnt>

<http://surl.li/oufpw>

<http://surl.li/ovwue>

<http://surl.li/ovxpv>

<http://surl.li/owawu>

<http://surl.li/otolr>

<http://surl.li/oufoc>

<http://surl.li/oufzl>

<http://surl.li/ovwzr>

<http://surl.li/ovxrp>

<http://surl.li/oufjk>

<http://surl.li/oufoh>

<http://surl.li/oufzw>

<http://surl.li/ovxla>

<http://surl.li/ovxsp>